

1935. III.

Tabán utolsó tavasza

Annak a lélekharangnak kongását, amely régóta zeng már a romantika felett, most átveszi és tovább ringatja tavaszi hullámain az elmúlt Tabán.

O... Tabán! Ez a szó már régen elvesztette kapcsolatát azzal a török szóval, amelyet valaha jelentett és amely magyarul annyi, mint: hegy lába, — mondom — senki sem tudja már, hogy ez a szó valaha ezt jelentette, mert Tabán a budapesti embernek, immár igen régóta mást jelent.

Jelenti azt az ódon kis városrészt, amely alacsony, földhözsimuló sárga házikóival, oleánderes udvaraival ott terül el Erzsébet hídján túl a Gellérthegy lejtőjén. Jelenti ennek a világvárossá szökkenő Budapestnek immáron egyre ritkuló kapcsolatát a multtal, de jelenti — főként — az álmat, emléket, idillt és romantikát, ebben az álomtalan, emlékefogyott, idillregény és romantikájavesztett időben.

Ki nem járt még — virágos tavaszon, sugárzó nyáron, méla őszön vagy csendes télen — ezek között az álmodó kis házak között, amelyek úgy küsznek fel a Gellérthegy lejtőjén, mint megriadt gyerekek az anyjuk keblére? És valóban: ezek az évszázados házak megriadtak attól a robogó, rohanó, harsány élettől, amely a Duna felől egyre közeledik felénk, azoltól a házóriásoktól, amelyek mellett eltörpülnek a maguk parányiságában és meglapulva, behúnyt szemekkel simulnak édesanyjuk, a sziklás Gellért oldalához. De aki az álmat, a romantikát, a költészetet, a csendet, a multat szereti és keresi, az mindig bizalommal koppanthatta meg lépéseit a Tabán hepehupás kövezetén, ez az ódon városrész, amelynek öreg szemei még a török hódoltság idejébe tekintenek vissza, mindig befogadta és magához ölelte azokat, akik még a mai világban is tudnak érezni, emlékezni, ábrándozni.

Igy lett aztán Tabán a poétalelkek egyedüli menedéke ebben a pestbudai környetegben, boldog szerelmesek tavaszi zarándokhelye, boldogtalan szerelmesek borongó őszi sétáinak színtere, italtan és régi idők dallamaiban vigasztalást kereső ábrándosok nyári mulatója, magánytsóvárgó szívek téli pihenője.

De így lett azután «divat» is a Tabánból. Eleinte csak költők emlegették hunyorgó, görnyedthátú kis házait, hűvös, virágos udvarait, azt az álomhangulatot, amelyet szerteáraszt, majd felkerült a kabarék színpadára, mint Budapest Grinzingje, hogy fővárosunk ebben se maradjon el Bécs mögött, filmekben kezdett szerepelni díszletképpen, kis kocsmáinak kockásterítőjű asztalainál egyre több pesti dáma és ficsúr üldögélt a szellámpa mellett, sramlimuzsikát hallgatva és íme, nemsokára megtörtént a csoda: az öreg Tabán divatbajlott az ifjú Budapesten. Néhány éve már nem is lehet kiejteni ezt a szót: Tabán, hogy az ember azt az enyhe émélygést ne érezze, amelyet a «gicsnek» nevezett édeskésen érzélgős dolgok váltanak ki belőlünk. A snob Budapest alaposan gondoskodott róla, hogy azt, ami valaha költészet volt a Tabánban, most hatásos és divatos «hangulattá» higítsa fel a tömeg-

fogyasztás céljaira és ami valamikor az ábránd és emlék mámorító bora volt Tabán levegőjében, az limonádévá émelyedjék. A Tabán abban a pillanatban meghalt azoknak, akik ismerték és szerették, amint a pesti érzelmvilág «felfedezte» magának és divatot csinált belőle.

És most, hogy utolsó tavaszát éli a felette kongó lélekharang hullámlásában, mégis megsajdul a szívünk. Hiszen minden, ami divat, magában hordja mulandóságát, éppen ezért divat. A Tabán divatja is elmúlt volna előbb vagy utóbb és mi, akik önmagáért szerettük, esendjéért, álomvilágáért, méla bánatáért, bizonyára visszakaptuk volna, azon a napon, amikor az utolsó pesti is megúnta már, új divathelyet keresve, valahol a város másik részében. És a Tabán ekkor újra az lehetett volna, ami valaha volt: poétalelkek, ábrándos, multbasóvárgó szívek, boldog vagy boldogtalan szerelmesek menedéke, ami emberemlékezet óta volt.

Dehát Pest felől, a Dunán át harsány rohamkiáltással nyomul előre a modern élet és a civilizáció tankjaival legázolja a Mult utolsó nyomait is. Romantika? Ábránd? Költészet? Álom? Csend? Az élet élni akar, a fejlődés utat keres, a város terjeszkedik, a Tabán útjában áll: gyerünk — a csákányokkal!

Hiszen így is van ez rendjén, meg kell vallani. De ki tehet róla, hogy most, Tabán utolsó tavaszán, mégis fáj a szívünk érte és úgy búcsúznunk tőle, mint... mint az ifjúságunktól, amelyet hozzánk hasonlóan, legázol a diadalmasan előrenyomuló új ifjúság... —óth—

TABÁN, A HALDOKLÓ ÖREGÚR

Buda nemcsak hogy külön város, hanem egészen más világrészben is fekszik, mint Pest. A budai polgár külön nemzet — tartja egy régi mondás és nem alaptalanul, hiszen olyan olyan budaiak is élnek a Duna jobbpartján, akik Pesten éppennyira idegenek, mint Kalkuttában. Vannak állítólag olyan budai polgárok, akik soha életükben nem voltak még Pesten, 60 esztendeje nem mozdultak el a Kereszt tér és a Hadnagy ucca környékéről.

Ifjúságunk romantikus sétáinak színhelye, festők és műkedvelők örök Mekkája volt Tabán, ez a népszerű öregúr. Ha a Józsefvárost öreg kisasszonynak képzeljük, aki félhomályban egyre ugyanazt a divatjarmult kézimunkát horgolja és kanárikat, macskákat tart szobájában, akkor a Tabán kissé pocakos, vastag aranyláncú, békésen sörözgető öregúr, aki néha feloldódó elértékenyültségében emlegeti a régi jó idöket.

S ez az öregúr most haldoklik. Mióta? Évtizedek óta beszélnek a Tabán lebontásáról és most végre a főváros határozott. Szép, szép a romantika, az ósdi, vaksi házacsok, a holdfény, de mennyivel kényelmesebb egy komfortos fürdőszobás lakás egy új házban — íme így beszélnek a cinikus pestiek.

A Kereszt utcán nem kísérik le majd nagy bakterlámpással a dűledező kocsmái vendéget, a harmonika helyett a porszívó szól majd az új Tabán házaiban, az öregúr halálos ítéletét megpecsételte már az idő.

S ezeket az utolsó hónapokat még beara-nyozza a fellángoló érdeklődés. A nagy beteg látogatói megsokszorozódtak, festők, fényképezők, öregurak, akik hajdan itt voltak fiatalok: Tabán idegenforgalma roveszanszát éli.

Az alkony utolsó píra ez, egy szép napon hangos munkások jönnek, pestiek s a nagy temetés kezdetét veszi.